15/02/2019

Η Ιστορική Ιερά Μονή της Ζωοδόχου Πηγής στη Σάμο

/ Ιερές Μονές

Στην ανατολικότερη πλευρά της ακριτικής Σάμου και σε υψόμετρο 400 μέτρων επί του όρους Ραμπαηδόνι, μέσα σε πευκόφυτη και υποβλητική τοποθεσία, κείται η ιστορική Ιερά Μονή της Ζωοδόχου Πηγής, της επικαλουμένης και «Αηλιώτισσας» λόγω της γειτνίασής της με το παρακείμενο εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία.

Η θέα που δύναται να αντικρύσει ο προσκυνητής είναι εκπληκτική, καθώς εκτός από το ακρωτήριο Πράσσο και το σύμπλεγμα των μικρών νησίδων, μπορεί να ατενίσει με νοσταλγία τη Μυκάλη, την Έφεσο και τα παράλια της Μικράς Ασίας.

Η μονή ιδρύθηκε το 1756 από τον ιερομόναχο Δωρόθεο, ο οποίος αιτήθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Σάμου Καλλίνικο την παραχώρηση του μικρού εξωκκλησίου της Ζωοδόχου Πηγής για να ασκητέψει.

Ο Δωρόθεος προσείλκυσε μικρή συνοδεία μοναχών, κι έτσι το Μάιο του 1786 ολοκλήρωσε το περικαλλές καθολικό της μονής στον τύπο του εγγεγραμμένου σταυροειδούς σύνθετου τετρακίονου τρίκογχου αθωνικού ναού, με ευρύχωρο τρουλλαίο νάρθηκα.

Σύμφωνα με την παράδοση, οι τέσσερις κίονες για την ανέγερση του ναού μεταφέρθηκαν από τον αρχαιολογικό χώρο της μικρασιατικής Μιλήτου και κατόπιν θερμής προσευχής των μοναχών υπερνικήθηκαν με θαυματουργικό τρόπο οι δυσκολίες για τη μεταφορά τους από την παραλία στο χώρο της μονής.

Από τις τοιχογραφίες του καθολικού διασώζονται ελάχιστες όπως του Χριστού και της Παναγίας στο Νάρθηκα και το Ιερό Βήμα.

Το ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο τέμπλο δεσπόζει στο εσωτερικό του καθολικού, είναι έργο του Γεωργίου Τάντολο και χρονολογείται από το 1788.

Ιδιαίτερης τέχνης είναι ο ξυλόγλυπτος αρχιερατικός θρόνος, ο οποίος στις δυο πλευρές του φέρει ζωγραφισμένες παραστάσεις με τον όσιο Ζωσιμά να κοινωνεί την οσία Μαρία την Αιγυπτία καθώς και με τον εξομολογούμενο ενώπιον του πνευματικού του, από το στόμα του οποίου να βγαίνουν οι αμαρτίες με τη μορφή φιδιών.

Μοναδικής καλλιτεχνικής αξίας είναι και η θύρα που οδηγεί από το νάρθηκα στο καθολικό κατασκευασμένη από 365 μικρά ξύλινα τεμάχια που το καθένα τους συμβολίζει την κάθε ημέρα του χρόνου.

Σημαντική θεωρείται επίσης η αρκετά επιμελημένη μαρμάρινη επίστρωση των δαπέδων του καθολικού.

Το υπόλοιπο κτιριακό συγκρότημα της μονής είναι του συνηθισμένου μοναστηριακού τετράπλευρου τύπου, με διώροφες πτέρυγες πρόσφατα ανακαινισμένες και συντηρημένες, καθώς και ορισμένες τοξοστοιχίες κυρίως στο αρχονταρίκι και το παλαιό ηγουμενείο.

Στη μονή βρίσκονται ενδιαφέροντα λιθανάγλυφα λαϊκής εκκλησιαστικής λιθοτεχνίας, σκαλισμένα από τον Μιχαήλ Μαρμαρά.

Το περιθύρωμα της εξωτερικής δυτικής πύλης που είναι και η κύρια είσοδος της

μονής περιλαμβάνει ψευδοκίονες, φυτικές και ζωικές παραστάσεις και μεγάλη κτιτορική πλάκα αναφερόμενη στους αυτάδελφους μοναχούς Ιγνάτιο και Θεοδόσιο.

ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Στο μοναστήρι φυλάσσονται πολλά λείψανα Αγίων σε πέντε λειψανοθήκες. Ακόμη υπάρχουν διάφορα παλαιά ιερατικά σκεύη, ιερατικές πόρπες, αρχιερατικές ράβδοι και ο μανδύας του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε΄, τον οποίο έφερε στο νησί ο τότε διάκονος και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Σάμου Αρίσταρχος, αδελφός της μονής.

Ο μανδύας αυτός πρόσφατα μεταφέρθηκε και εκτίθεται πλέον στο Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητροπόλεως.

Η μονή διαθέτει αξιόλογη βιβλιοθήκη παλαίτυπων βιβλίων, ορισμένα εκ των οποίων χειρόγραφα, σημαντικά σταχωμένα και επάργυρα Ευαγγέλια του 1777, του 1801, του 1820 και του 1840, πατριαρχικά σιγίλλια, τα οποία μας πληροφορούν για τη σπουδαιότητά της, την περιουσιακή της κατάσταση, καθώς και την ανέγερση διαφόρων ναών στη νήσο κατά τις αρχές του 19ου αιώνα, πολλοί από τους οποίους υπήρξαν εξαρτήματα της μονής.

Στην κυριότητα της μονής ανήκουν περί τα δεκαέξι παρεκκλήσια, εξωκλήσια και μετόχια, κυρίως στην ανατολική πλευρά του νησιού καθώς και στη Μικρά Ασία μέχρι το 1922.

Μεταξύ αυτών ήταν και ο μεγαλόπρεπος Ιερός Ναός του Αγίου Σπυρίδωνος στο Βαθύ της Σάμου, ο οποίος παραχωρήθηκε το 1864 για να γίνει ενορία, ενώ μετόχι της μονής είναι και το μονύδριο της Αγίας Βαρβάρας Βλαμαρής, το οποίο ανακαινίσθηκε από τον πολιό ιερομόναχο π. Θεόφιλο Χαρίτσο, προηγούμενο της Μονής του Βροντά, και έχει καταστεί ένα φιλόξενο και περιποιημένο ασκητικό κάθισμα.

Από την ηγουμενία της μονής πέρασαν σημαντικές προσωπικότητες του μοναχικού βίου με τελευταίο τον Χαρίτωνα Μακρή, η προτομή του οποίου κοσμεί τον περίβολο της μονής, και ο οποίος υπήρξε ο τελευταίος ίσως εκπρόσωπος της ησυχαστικής παράδοσης του σαμιακού μοναχισμού. Αδελφοί της μονής υπήρξαν και οι Αρχιεπίσκοποι Σάμου Αρίσταρχος Βαρβατές, Γαβριήλ Β΄ ο Κατσαρός και Θεοδόσιος ο οποίος διετέλεσε και ηγούμενός της.

Μετά την κοίμηση του Χαρίτωνος στη μονή παρέμεινε ο ιερομόναχος Μόδεστος ο οποίος συνέβαλε τα μέγιστα στη συντήρησή της, κυρίως της δυτικής πτέρυγας η οποία ολοκληρώθηκε με τη φροντίδα του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου, Ικαρίας και Κορσεών κ. Ευσεβίου, ο οποίος μερίμνησε για τη μετατροπή της μονής

σε γυναικεία και φρόντισε για την εγκατάσταση το 2001 ολιγομελούς Αδελφότητας προερχόμενης από την Ιερά Μονή Αγίων Κυρήκου και Ιουλίτης Σιδηροκάστρου.

Ο π. Μόδεστος μετακόμισε στη γειτονική ιστορική μονή της Αγίας Ζώνης, ενώ η παρουσία αυτής της δυναμικής γυναικείας Αδελφότητας έδωσε νέα πνοή στο μοναστήρι, στο οποίο συνεχίσθηκαν οι εργασίες συντήρησης με πιο εντατικούς ρυθμούς, ενώ επανάκτησε την παλιά του αίγλη καθιστάμενο ως πνευματικό πόλο έλξης για τους Σαμίους και κυρίως τους κατοίκους του Βαθέος και της ανατολικής πλευράς του νησιού, καθώς η μικρή απόσταση διευκολύνει τη συχνή προσέλευση των προσκυνητών.

Σήμερα η εξαμελής γυναικεία Αδελφότητα υπό την ηγουμενία της Γερόντισσας Σαλώμης διάγει έναν υποδειγματικό μοναχικό βίο απασχολούμενη με τα καθημερινά διακονήματα αλλά και έχοντας ως βασικό διακόνημα και οικονομικό πόρο την Αγιογραφία, εξ’ αιτίας της καλλιτεχνικής της αξίας δέχεται παραγγελίες από σχεδόν όλο τον ελλαδικό χώρο.

Πολλά είναι τα θαύματα που έχουν συντελεσθεί με τη χάρη της Παναγίας στο μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής, με παλαιότερο τη διάσωση εμπορικού πλοίου από θαλασσοταραχή στο δίαυλο της Σάμου, για την οποία ο πλοίαρχος αφιέρωσε ασημένια κανδήλα, και το πιο πρόσφατο την ίαση από μηνιγγίτιδα ενός παιδιού την ημέρα της πανηγύρεως του 2007, η οποία εορτάζεται την Παρασκευή της Διακαινησίμου.